

СЪВРЕМЕННИЯТ МОДЕЛ НА ЖЕЛЕЗОПЪТНА ПОЛИЦИЯ – ГАРАНЦИЯ ЗА СИГУРЕН, БЕЗОПАСЕН И НАДЕЖДЕН ЖЕЛЕЗОПЪТЕН ТРАНСПОРТ

Васил Костадинов¹, Симеон Ананиев Ананиев²
vas.kostadinov@abv.bg, saexpert@abv.bg

¹*Академия на Министерство на вътрешните работи София,*
²*ВТУ “Тодор Каблешков”, ул. “Гео Милев”158, 1574 София,*
БЪЛГАРИЯ

Ключови думи: железопътен транспорт; железопътна инфраструктура, сигурност, обществен ред, охрана, безопасност, надеждност, модел

Резюме: Статията разглежда дейността за опазване на обществения ред, като един от важните проблеми за гарантиране на сигурността на железопътната инфраструктура и транспорт. Важността на отделни обекти и дейности от жп транспорт, се определя от принадлежността им към критичната инфраструктура на страната и тяхното стратегическо значение. В този сектор от икономиката се прогнозира високи нива на риск за живота и здравето на много хора, държавно имущество, както и други обществено значими интереси.

Стратегическата визия за развитието на железопътния транспорт определя технологичните и енергийни цели, и налага по – високи изисквания по отношение на сигурност, безопасност и надеждност, за постигането на Единно европейско транспортно пространство с ефективно използване на ресурсите.

Независимо от предпочетените системи и структури за функциониране на органите за опазване на реда и противодействие на престъпността в железопътния транспорт на страните от Европейския съюз, определящ и основен критерий за тях е ефективността на модела.

От направените изследвания и проучвания на европейски полицейски структури, с функции за опазване на обществения ред в железопътния транспорт, се правят изводи относно признаците и класификациите за комплексност, гарантиращи високо ниво на ефективност в обслужването на този тип технологично обособени и взаимно свързани обекти, елементи и съоръжения.

1. Железопътен транспорт – приоритети и перспективи.

Пътната карта за постигането на Единно европейско транспортно пространство, основната цел на която е генериране на конкурентоспособна транспортна система с ефективно използване на ресурсите, утвърждава приоритетното развитие на железопътния транспорт през следващите 20 години. Това обстоятелство, енергийните му и екологични предимства, предопределят и очаквания засилен интерес към използването на железопътната инфраструктура като средство за превоз на хора, стоки

и товари. Транспортът, включително железопътният е част от критичната инфраструктура на страната, а отделни обекти и дейности от него са дефинирани като стратегически. В това направление се прогнозира и завишаване нивата на риск за живота и здравето на много хора, имущество на държавата и други обществено значими интереси.

Стратегическата визия за развитието на железопътния транспорт определя технологичните и енергийни цели, но налага и по – високи изисквания по отношение на неговата сигурност, безопасност и надеждност като цяло. За постигането на Единно европейско транспортно пространство с конкурентоспособна транспортна система и ефективно използване на ресурсите са формирани няколко основни направления:¹

✚ Обезпечаване на процес, свързан с функционирането на истински вътрешен пазар на услугите в железопътния сектор.

- ◆ отваряне вътрешния пазар за пътнически жп транспорт за конкуренцията, като се включи задължително възлагане на договори за обществени поръчки при конкурентни тръжни процедури;
- ◆ постигане единно разрешение за типове превозни средства и единно сертифициране за безопасност на жп предприятия, стимулирайки ролята на европейската жп агенция;
- ◆ развитие на интегриран подход към управлението на коридорите за жп товарен превоз, включително и таксите за достъп до жп линии;
- ◆ осигуряване ефективен и недискриминационен достъп до жп инфраструктура.²

✚ Генериране на ефективна среда за сигурност на транспорта.

- ◆ да се прилагат високи нива на сигурност за пътниците при минимални удобства чрез използването на подобрени методи за скрининг при зачитане на основните права, подкрепящи развитието на „контролния пункт на бъдещето“ – с възможности за контрол на голям брой пътници и създаване на сигурност в други уязвими места;
- ◆ насърчаване чрез финансиране, развитието на по-ефективни и запазващи личното пространство технологии (скенери, детектори на нови експлозиви, смарт чипове и др.);
- ◆ определяне единни стандарти за ефективността на откриването и процедури за сертифициране на детекторно оборудване.

✚ Подобряване на средата за безопасност и надеждност на релсовия транспорт.

- ◆ постепенно постигане на секторен подход към сертифициране за безопасност в релсовия транспорт въз основа на подходите за управители на инфраструктури и предприятия и европейския стандарт;
- ◆ утвърждаване ролята на европейската железопътна агенция върху контрола на националните мерки за безопасност;
- ◆ подобряване процеса по сертифициране и поддръжка на обезпечавачи безопасността компоненти, използвани при строежа на подвижния състав и жп инфраструктура.

---

¹ Бяла книга Пътна карта за постигането на Единно европейско транспортно пространство – към конкурентоспособна транспортна система с ефективно използване на ресурсите.

² Предпочитаните варианти за отделяне трябва да гарантират развитието на конкуренцията, продължаване на инвестициите и икономическа ефективност на доставката на услуги.

2. Подходи в изграждането на системи за опазване на реда в жп транспорт.

Постигането на посочените основни цели в жп транспорт, до голяма степен са обект на специфичните функции на съответните специализирани полицейски органи. Дейността на службите и органите за опазване на обществения ред и противодействие на престъпността в железопътния транспорт в европейските страни, е усъвършенствана в непосредствена връзка с възходящото развитие на този отрасъл от икономическата им среда. В зависимост от етапа и нивото на развитие на железните пътища и прилежащата им инфраструктура, са възприети и различни възгледи и механизми за създаване и организиране на службите за тяхното опазване и защита. В този смисъл, изграждането на ефективен съвременен модел на специализирани полицейски органи за защита на железопътната инфраструктура е гаранция за сигурността и безопасността на жп транспорт, и като цяло на неговата надеждност.

От анализа на данните от емпирично изследване констатираме, че в страните от Европейския съюз по различен начин са структурирани службите за опазване на железопътната инфраструктура, наричани Железопътна полиция(Railway Police) или Транспортна полиция (Transport police). В отделните правоохранителни системи, на органите на транспортна полиция са възложени функции за опазване на обществения ред, противодействие на престъпността и разследване, както в жп транспорт, така и във водния или въздушния. В голямата си част преобладават страните като Германия, Белгия, Италия, Холандия и други, при които в системата на правоохранителните служби, транспортна полиция е част от националната/федералната полиция, но със своята специфична структура, организация и функции. В други държави като Великобритания, железопътната полиция е относително самостоятелна структура със свой бюджет, кадрово и ресурсно обезпечаване.

Независимо от предпочетените системи и структури за функциониране на органите за опазване на реда и противодействие на престъпността в железопътния транспорт на страните от Европейския съюз, определящ и основен критерий за тях е ефективността на модела. Съчетаването на отделни признаци, важни за усъвършенстване организацията на дейността и подобряване на нейните показатели, е от важно значение за всяко специализирано полицейско звено. Перманентните промени от организационен и нормативен характер на специализираните органи за защита на обектите от жп инфраструктура в Р. България, оказват негативно влияние и деформират съществуващата среда за сигурност. Прилаганите до момента подходи за структуриране и функциониране на подобни звена до голяма степен са повлияни от политически решения, изключвайки предлаганите експертни становища и подходи.

Обединявайки спецификата, разположението, взаимната обвързаност и зависимост, и комуникациите на обектите от стандартния жп транспорт с тези на градската железница, и метрополитена, предопределят и необходимостта от съвременен модел за функциониране на компетентните полицейски органи.

3. Насоки за усъвършенстване на структурния и организационен модел на железопътна полиция в Република България.

Съществуващият модел за защита на обектите на железопътната инфраструктура и транспорт в страната ни, категорично не генерира условия за ефективно противодействие на потенциалните рискове и заплахи. Разделението на органите за опазване на обществения ред, противодействие на престъпността и разследването, липсата на ефективна териториална компетентност, създават предпоставки за хаотичност и незаинтересованост в действията на полицейските органи.

Реалната защита на живота и здравето на хората, имуществото и интересите на държавата, изискват реализация на съвременни стратегии за ограничаване нивата на

риска и подобряване на средата за сигурност. Изграждането на ефективен структурен и организационен модел за опазване на обществения ред и противодействие на престъпността в обектите от жп транспорт, съобразен със съвременните критерии за сигурност и безопасност, и положителния опит на европейските страни в този сектор, е необходимата стъпка в правилната посока.

Анализът на отделните системи за изграждане и функциониране на службите за опазване на обществения ред в железопътния транспорт, в част от страните на Европейския съюз и сравнението между тях, позволява да поставим определени разграничителни критерии. Обективността на направените изводи се основава на предоставените данни от компетентните служби и лично участие и наблюдение в дейността на тези органи, при провеждане на охранителни мероприятия, двустранни и многостранни работни срещи, съвместни семинари и други.

В тази връзка могат да се очертаят и дефинират няколко основни признака, свързани с функционирането на специализираните органи – структуриране на звеното в системата на органите за противодействие на престъпността и опазване на обществения ред; изградената вътрешна структура на национално и териториално ниво; обхват на компетенциите по отношение противодействие на престъпността, опазване на обществения ред и разследване на престъпления; обхват на компетенциите по отношение на обслужваните обекти в рамките на жп транспорт или други видове транспорт, специализирано обучение. Обособяването на посочените признаци обосновава възможността за класификация на съществуващите системи за защита на обектите от жп инфраструктура и транспорт:

- ◆ съобразно принадлежността на службата към системата на органите за противодействие на престъпността и опазване на обществения ред – структури изградени и йерархично подчинени като част от Федералната полиция, Националната полиция, Охранителна полиция, Специализирана полиция;
- ◆ съобразно изградената вътрешна структура на национално и териториално ниво – със звена на национално и териториално ниво и със звена само на национално ниво, с координиращи функции;
- ◆ съобразно обхвата на компетенциите относно вида на полицейската дейност – с правомощия за противодействие на престъпността, опазване на обществения ред, разследване на престъпления и противодействие на престъпността и ООР;
- ◆ съобразно обхвата на компетенциите по отношение на обслужваните обекти – полицейска дейност само в железопътния транспорт; в железопътния и водния транспорт; в жп транспорт, метрополитена; в жп, водния и въздушния транспорт.

Изхождайки от направените изследвания и проучвания на европейски полицейски структури, с функции за опазване на обществения ред може да се обобщи, че оптималното съчетаване на формулираните признаци и класификации е предпоставка за изграждане и функциониране на съвременен модел на железопътна полиция, гарантиращ сигурност, безопасност и надеждност на жп транспорт. В заключение, считаме че ефективният модел на жп полиция е свързан с изграждането и прилагането на критерии за:

- ✚ **Цялост в обхвата на полицейските функции – охранителни, оперативно-издирвателни, разследващи;**
- ✚ **Относителна структурна обособеност и обезпеченост в рамките на националната полиция - на централно и териториално ниво;**
- ✚ **Комплексност в обслужването на технологично обособени и взаимно свързани обекти, елементи и съоръжения (жп инфраструктура, метрополитен).**
- ✚ **Специализирано обучение.**

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Регламент(ЕС) № 508/2014 на Европейския парламент на Съвета от 15 май 2014 г. за Европейския фонд за морско дело и рибарство и за отмяна на регламенти(ЕО) № 2328/2003, (ЕО) № 861/2006, (ЕО) № 1198/2006 и (ЕО) № 791/2007 на Съвета и Регламент (ЕС) № 1255/2011 на Европейския парламент и на съвета. Официален вестник на Европейския съюз, L 149/1, 20. 05. 2014 г.
- [2] Регламент ЕО №352/2009г. на Европейската комисия(ЕК).5. Директива 2004/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета.
- [3] Правилник за прилагане на Закона за Министерството на вътрешните работи.(Приет с ПМС № 126 от 02.06.2006 г., обн. ДВ., бр.47 от 09 Юни 2006г., посл. изм. и доп.).
- [4] Наредба № 41 от 27.06.2001 г. за достъп и използване на железопътната инфраструктура. (Издадена от министъра на транспорта и съобщенията, обн. ДВ., бр. 64 от 20.07.2001 г., посл. изм. и доп.).
- [5] Наредба № 57 от 9.06.2004 г. за съществените изисквания към железопътната инфраструктура и подвижния състав за осигуряване на необходимите параметри на взаимодействие, оперативност и съвместимост с трансевропейската железопътна система. (Издадена от министъра на транспорта и съобщенията, обн., ДВ. бр. 55 от 25.06.2004 г., в сила от 26.06.2005 г., посл. изм. и доп.).
- [6] Наредба за реда, начина и компетентните органи за установяване на критичните инфраструктури и обектите им и оценка на риска за тях. (В сила от 23.10.2012 г., Приета с ПМС № 256 от 17.10.2012 г., Обн. ДВ. бр.81 от 23 Октомври 2012г., посл. изм. и доп.).
- [7] Стратегия за национална сигурност. (Приета с Решение на Народното събрание от 08.03.2011г. Обн. ДВ. 19 от 8 Март 2011 г.).
- [8] Постановление № 18 от 1 Февруари 2011 г. за установяването и означаването на европейски критични инфраструктури в Република България и мерки за тяхната защита. (Обн. ДВ. бр.11 от 4 Февруари 2011г.).
- [9] Костадинов, В., Опазване на обществения ред в железопътния транспорт. Монография, Академия на министерството на вътрешните работи, 2014 г.
- [10] Костадинов, В., Сигурност на железопътната инфраструктура (Превантивна дейност на полицейските органи за опазване на обществения ред в железопътния транспорт). Студия. Годишник XXVIII АМВР, 2012, София.
- [11] Интернет сайт:
<http://bdz.bg>
<http://www.rail-infra.bg>
<http://www.tsv-bg.com>
<http://www.iaja.government.bg>
[http:// abzp.eu/carriers.htm](http://abzp.eu/carriers.htm)
<http://blog.videonabludenie.eu/>
<http://ru.wikipedia.org/>

MODERN MODEL OF TRANSPORT POLICE - GUARANTEE OF A SECURE, SAFE AND RELIABLE RAIL

Vasil Kostadinov¹, Simeon Ananiev Ananiev²
vas.kostadinov@abv.bg, saexpert@abv.bg

¹Ministry of the interior academy, Sofia,

²Todor Kableshkov University of Transport, Geo Milev str. 158, 1574 Sofia,
BULGARIA

Key words: indicators, monitoring, railway infrastructure, combined transport transport, freight forwarding.

Abstract: The article discusses the security services, as one of the important security problems in orgsnizatsiyata and implementation guard rail infrastructure. Transport, including rail is part of the critical infrastructure of the country and separate facilities and activities it defined as strategic. In this direction is forecast and increase the levels of risk to life and health of many people, property and other interests.

Strategic vision for the development of rail transport and sets technological energy purposes, and calls for - high requirements in terms of safety, security and reliability to a Single European Transport Area with efficient use of resources.

Regardless of the preferred systems and structures for the functioning of the authorities to maintain order and combating crime in the rail transport of the European Union, and determining the main criterion is the effectiveness of the model.

From research and surveys of European police structures with functions of protection of public order in railway transport are made conclusions formulated signs and classifications for complexity in the service of detached and interconnected objects, and installations.